

Essi Virkamäki
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus
Opinnäytetyö, 2019

JÄHMETYSTÄ, HIPPAA JA PALLOLEIKKEJÄ

Lasten toiveita päiväkodin liikuntakasvatukselle

TIIVISTELMÄ

Essi Virkamäki

Jähmetystä, hippaa ja palloleikkejä. Lasten toiveita päiväkodin liikuntakasvatukselle.

41+2

Syksy 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK) +varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, millaista liikuntakasvatusta varhaiskasvatuskäikäiset lapset toivoisivat päiväkodissa olevan. Aineisto koottiin haastattelemalla Jyväskyläläisen Tapiolan vuorohoitopäiväkodin lapsia. Aineisto kerättiin kvalitatiivisin menetelmin ja analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Aineisto koostui kahdeksasta haastattelusta. Haastatellut lapset olivat iältään 4-5- vuotiaita.

Aineiston perusteella lasten toiveiden voitiin todeta olevan maltillisia, arkipäiväisiä ja kasvattajien näkökulmasta katsottuna toteutettavissa olevia. Tutkimuksen tulokset kertovat lasten toivovan liikuntakasvatuksesta mahdollisuuksia toteuttaa lapsille ominaisia tapoja liikkua ja leikkiä. Lapset toivoivat, että saisivat liikuntahetkillä juosta, hyppiä erilaisilla alustoilla, keinua, potkia ja heittää palloa, leikkiä traditionaalisia pihaleikkejä sekä leikkiä omaehtoista leikkiä. Lasten kertomuksissa toistuivat positiivisina kokemuksina ohjatut liikuntatuokiot, leikit ja retket.

Työn tulokset ovat sovellettavissa laajemminkin varhaiskasvatuksen eri toimintayksiköissä. Lasten osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa voidaan edesauttaa lasten havainnoinnilla, lasten kuulemisella sekä pienryhmissä toimimisella. Toimintaympäristöjä tarkastelemalla sekä luomalla lasten ja aikuisten yhteisiä pelisääntöjä, voidaan lisätä lasten fyysistä aktiivisuutta ja liikunnan tuoman ilon sekä onnistumisen kokemuksia. Lapsille iloa tuottivat perusliikuntavälineet, retket tutussa ympäristössä sekä kasvattajan suunnittelemat ja ohjaamat liikuntatuokiot.

Asiasanat: lasten osallisuus, liikuntakasvatus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Essi Virkamäki

Freezing, to play tag and ball games. Children's wishes for kindergarten physical education.

41+2

2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The aim of this thesis was to examine what kind of physical education children in early childhood would like to have in day care. The material was compiled by interviewing the children of Tapiola kindergarten in Jyväskylä. The material was collected by qualitative methods and was analysed by content analysis. The data consisted of eight interviews. The interviewed children were 4-5- years old.

Based on the material, the children's wishes were found to be moderate, commonplace, and feasible from the educator's point of view. The results of the study indicate that children wish for physical education opportunities to exercise and play. The children hoped to be able to run, jump on different platforms, swing, kick and throw ball, play traditional yard games and play their own games. Guided exercise sessions, games and excursions were repeated in the children's stories as positive experiences.

The results of thesis are applicable more widely in different units of early childhood education units. Child participation in early childhood education can be facilitated through observation of children, hearing children and working in small groups. Physical activity and the joy and success of exercise can be enhanced by reviewing the settings and creating a common ground for children and adults. Basic exercise equipment, excursions in familiar surroundings and exercise sessions planned and directed by the educators brought joy to the children.

Keywords: children's participation, early childhood education, physical education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TAPIOLAN PÄIVÄKOTI	9
2.1 Tapiolan päiväkodin arvot kasvatustyössä	10
2.2 Painopisteet Jyväskylän varhaiskasvatuksessa	11
3 OSALLISUUS JA PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA.....	13
4 LIIKUNTAKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	16
4.1 Varhaiskasvatuksen liikunnallinen toimintakulttuuri	17
4.2 Oppimisympäristöt varhaiskasvatuksessa	19
5 EETTISYYS TUTKITTAESSA LAPSIA.....	22
5.1 Lasten haastatteluissa huomioitavaa	23
5.2 Tutkimuksen luotettavuus	24
5.3 Lasten haastattelut.....	25
6 TULOKSET	27
7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7.1 Työn tulokset suunnittelun tukena	32
7.2 Ammatillinen kasvu ja varhaiskasvatuksen kehittämisen näkökulma ..	34
LÄHTEET	36
LIITE 1. HAASTATTELURUNKO.....	42
LIITE 2. VANHEMPIEN SUOSTUMUS HAASTATTELUIHIN.....	43

1 JOHDANTO

Suomalainen varhaiskasvatus on viime vuosina muuttunut monin tavoin. Varhaiskasvatus on kokenut sekä rakenteellisia että poliittisia muutoksia, joista näkyvimpiä esimerkkejä ovat varhaiskasvatuksen sijoittuminen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimaksi sekä uusi varhaiskasvatuslaki. Uudistusten myötä varhaiskasvatuksen asema yhteiskunnassa on selkiytynyt ja vakiintunut ensimmäiseksi osaksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmää ja elinikäistä oppimista. Varhaiskasvatuksen asema on muuttunut myös asenteiden ja periaatteiden tasolla. Muutos näkyy erityisesti siinä, että lapsi on noussut uudella tavalla varhaiskasvatuksen keskiöön. Vanhan päivähoitolain, vuodelta 1973, mukaan päivähoiton tehtävä oli tukea vanhempien antamaa kotikasvatusta ja laissa taattiin vanhempien oikeus saada lapsilleen päivähoitopaikka. Varhaiskasvatuslaki sen sijaan painottaa lasten oikeutta saada korkeatasoista varhaiskasvatusta. Painopiste on muuttunut vanhempien tukemisesta lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, osallisuuteen ja oikeuteen oppia. (Eerola-Pennanen, Vuorisalo & Raittila 2017, 29; Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2017, 9-10.)

Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa varhaiskasvatuksen tavoitteeksi on asetettu lasten innostaminen monipuoliseen liikkumiseen sekä liikunnan ilon kokeminen. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsia tulee kannustaa ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehontuntemusta- ja hallintaa sekä motorisia perustaitoja, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja. Liikkumisessa hyödynnetään eri aisteja sekä eri materiaaleista valmistettuja, liikkumaan innostavia välineitä. Varhaiskasvatuksessa lapset saavat kokemuksia erilaisista liikuntaleikeistä, kuten perinteisistä pihaleikeistä sekä satu- ja musiikkiliikunnasta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 46.)

Lasten oikeuksia ovat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksen roolina on tukea lasta kehittämään osallistumisen ja vaikuttamisen taitojaan sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lasten arvostava kohtaaminen, lasten ajatusten kuuntelu ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Kun lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä varhaiskasvatushenkilöstön kanssa, oppivat he samalla vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen ja sopimusten merkitystä. Varhaiskasvatushenkilöstön tehtävä on huolehtia, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 24.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjana on oppimiskäsitys, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Lapset nähdään aktiivisina toimijoina; lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita, lasten oppiminen on kokonaisvaltaista ja oppimista tapahtuu kaikkialla. Oppimisessa yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu myös lasten havainnoissa ympäristöään ja jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisten työtehtävien kautta, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20.)

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, mielenkiinnon kohteet ja osaaminen. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin, kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvaliiseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostavat oppimaan lisää. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20.)

Lasten kuulemisen ja osallisuuden merkitystä varhaiskasvatuksessa on alettu korostaa viimeisten vuosikymmenten aikana niin suomessa kuin maailmanlaajuisestikin. Tärkeä lähtökohta varhaiskasvatusikäisten osallistumiselle on Lapsen oikeuksien sopimus ja erityisesti artiklat, jotka määrittävät lasten oppimiseen ja

yhteisölliseen toimintaan liittyviä periaatteita ja käytäntöjä. Perustuslain 6 § 3 momentti (Finlex) määrää, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 12. artikla (SopS 59-60/1991, Finlex) velvoittaa takaamaan, että lapsella, joka kykenee muodostamaan oman näkemyksensä, tulee olla mahdollisuus ilmaista vapaasti näkemyksensä kaikissa itseään koskevissa asioissa. Keskeistä on kuulluksi tuleminen, toimijuus ja osallisuus. Lasten toimijuus ymmärretään sosiaalisesti toiminnaksi, joka tuottaa seurauksia. Osallisuus puolestaan määrittyy toimintana, joka pohjaa vastavuoroisuuteen muiden läsnä olevien kanssa ja jossa lapsella on mahdollisuus tietoisesti vaikuttaa sosiaalisessa ympäristössään. Toimijuus ja osallisuus ovat toisiaan lähellä olevia käsitteitä ja lasten kuuleminen liittyy näihin molempiin siten, että se tarjoaa lapselle edellytykset toimia ja tulla huomioon otetuksi ympäristössään. Osallisuuden toteutuminen edellyttää lapsilta ja aikuisilta luottamusta itseensä ja toisiin ihmisiin yhteisössä, jossa toimitaan. Aikuisen on myös luotettava lapsiin toimijoina sekä omaan selviytymiseensä tilanteissa, joissa pitääkin joustaa tai luopua omista ennakosuunnitelmista ja ryhtyä suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa yhdessä lasten kanssa. (Turja 2017, 48-49; Turja & Vuorisalo 2017, 36., Lansdown 2009, 11.)

Vaikka osallisuuden kulttuuri on kehittynyt ja levinnyt ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten halu kehittää lasten osallisuuteen perustuvaa pedagogiikkaa on kasvanut, ovat lasten mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä yhä melko rajalliset. Parhaiten lasten vaikuttamismahdollisuudet toteutuvat omiin henkilökohtaisiin asioihinsa sekä leikkeihinsä. Myös tilanteissa, joissa ei ole vahvasti vakiintuneita toimintatapoja tai suunnitelmia ohjaamassa toimintaa, lasten ehdotukset todennäköisimmin tulevat kuulluiksi. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi ulkoilut, retket, liikunta- ja laululeikkituokiot sekä luovat toimet, kuten askartelu, rakentelu ja piirtely. (Brotherus & Kangas 2018, 20-21.)

On todettu, että useimmat kasvattajat kyllä kysyvät lasten mielipiteitä toiminnalle toimintaa suunnitellessaan, mutta lasten ajatuksilla on vain harvoin vaikutuksia pitkäkestoiseen suunnitteluprosessiin. Kun lapset saavat olla monipuolisesti mukana ryhmän toiminnan eri vaiheissa, kuten ideoimassa ja

päättämässä toiminnan suuntaa, toiminnan toteutuksessa ja lopulta arvioinnissa, ovat osallisuuden kokemuksetkin suurempia. Sen sijaan toiminta, johon lapsi ei kiinnity emotionaalisesti tai jota lapsi ei itse koe merkityksellisenä, voi heikentää lapsen toimintaan sitoutumisen astetta, eikä se tallennu lapsen kokemusvarastoon. Lasten kokemukset osallisuudesta liittyvät vahvasti siihen, kuinka paljon he saavat tietoa ryhmän toimintaan vaikuttavista tekijöistä tai tavoitteista ja mitä enemmän heidän ideoitaan ja ajatuksiaan kuullaan. (Alderson 2009, 91; Heikka, Kettukangas, Fonsen & Vlasov, 2018, 36-37; Lansdown 2009, 12.)

Lasten osallisuus ja liikuntakasvatuksen merkitys nousivat esille myös omissa työyhteisöissäni, työskennellessäni varhaiskasvatuksen lastenhoitajana ja lastentarhanopettajan sijaisena. Lasten osallisuuden mahdollistaminen ja lasten toiveiden kuuleminen innostivat minua aiheena ja päätin lähteä suunnittelemaan opinnäytetyötäni aihepiirin ympärille. Työelämäyhteistyökumppani löytyi entisestä työpaikastani ja aihe palveli myös kyseistä varhaiskasvatusyksikköä.

Halusin opinnäytetyössäni tuoda kuuluviin nimenomaan lasten äänen, lasten toiveet sekä kokemukset päiväkodin liikuntakasvatuksen suhteen. Lähdin opinnäytetyössäni tutkimaan sitä, millaista liikuntakasvatusta varhaiskasvatusikäiset lapset toivoisivat päivähoidossa olevan. Tutkimus toteutettiin kevään 2019 aikana haastattelemalla Jyväskyläläisen Tapiolan vuorohoitopäiväkodin lapsia.

Lasten osallisuus ja liikuntakasvatus on aiheena ajankohtainen ja nostaa esille varhaiskasvatusikäisten lasten hyvinvointia edistäviä näkökohtia. Työn tulokset ovat sovellettavissa laajemmin myös muihin varhaiskasvatusyksiköihin sekä varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön.

2 TAPIOLAN PÄIVÄKOTI

Tapiolan päiväkoti on Jyväskylän kaupungin keskustassa sijaitseva vuorohoitopäiväkoti, joka on auki vuoden jokaisena päivänä. Tapiolan päiväkoti on Jyväskylän ainoa yö- ja viikonloppuhoitoa tarjoava päiväkoti. Tapiolan päiväkodissa toimii viisi lapsiryhmää 1-6-vuotiaille lapsille. Kaksi alle 3-vuotiaiden ryhmää ja kolme 2-5-vuotiaiden ryhmää, lisäksi yhdessä isojen ryhmässä on esiopetusikäisiä lapsia. Lisäksi Tapiolassa käy ”keikalla” tilapäistä vuorohoitoa tarvitsevia lapsia muista Jyväskylän päiväkodeista. Viikonloppuisin ja arki- sekä juhlapyhinä Tapiolan päiväkodissa toimitaan ns. viikonloppuryhmissä. (Tapiolan päiväkodin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma 2018-2019.)

Tapiolan päiväkodissa jokaisella lapsella on oma ryhmänsä, johon hän kuuluu ja jossa hoito pääsääntöisesti toteutuu. Myös muista päiväkodeista keikkailemaan saapuville lapsille on nimetty oma ryhmä. Tapiolan päiväkodin lapset saapuvat vuorohoitoon vanhempien työn tai pääsääntöisen opiskelun vuoksi ja lasten hoitajat ja hoitopäivät voivat olla hyvinkin vaihtelevia. Lapset ja aikuiset ovat paikalla eri aikoina ja eri päivinä, samoja kavereita tai aikuisia ei näe välttämättä joka päivä. Koska lapsiryhmien rakenne vaihtelee päivittäin, on lapsista ja aikuisista esillä valokuvat. Valokuvat auttavat muistamaan myös ne kaverit ja aikuiset, jotka ovat vaikka kotona vapaapäivällä. Erilaisia kuvia käytetään myös toiminnan jäsentämiseksi arjessa esimerkiksi leikinvalinnassa, siirtymätilanteita ennakoitaessa ja sanallista kommunikaatiota tukemassa. (Tapiolan päiväkodin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma 2018-2019.)

Ryhmillä on käytössään ruokailu- ja lepotilat, joita käytetään myös toiminta- ja leikkitiloina. Lisäksi toimintaympäristönä on liikuntasali, sauna, uima-allas, pihalueet sekä läheinen rakennettu kaupunkiympäristö, josta löytyy mielenkiintoisia retkikohteita kuten Tori, Viitaniemen liikennepuisto sekä erilaiset kulttuuripalvelut. Myös luontokohteet, kuten Harju, Tuomiojärvenranta ja Tourujoen luontopolku

ovat aivan kävelymatkan päässä. (Tapiolan päiväkodin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma 2018-2019.)

2.1 Tapiolan päiväkodin arvot kasvatustyössä

Tapiolan päiväkodissa panostetaan aktiivisen päiväkotipäivän lisäksi lapsen psyykkiseen ja fyysiseen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tavoitteena on pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus. Tapiolan päiväkodissa jokaisessa lapsiryhmässä työskentelee lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Henkilökuntasuunnittelulla ja pedagogisella työvuorosuunnittelulla pyritään luomaan ennakoitavuutta ja turvallisuutta lapsille ja perheille jokaiseen vuorokaudenaikaan.

Tapiolan päiväkodissa pyritään selkeään ja pysyvään ryhmärakenteen ja ennakoitavan päiväjärjestyksen avulla luoman toimintaympäristö, johon lapsen on turvallista kiinnittyä. Henkilökunnan työvuorot on suunniteltu tämän ennakoitavuus ja turvallisuus huomioiden, niin että osa henkilökunnasta työskentelee pääasiassa arkisin noin klo 7-18 välillä. Osa työskentelee niin sanotuissa äärivuoroissa eli aikaisissa aamuissa ja myöhäisissä illoissa sekä viikonloppuisin. Yöhoitajina toimii kolme vakituisesti pelkkää yövuoroa tekevää lastenhoitajaa. (Tapiolan päiväkodin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma 2018-2019.)

Tapiolan päiväkodissa pyritään arjen järjestelyin tukemaan lasten mahdollisuuksia osallisuuteen. Keinoja, osallisuuden toteutumiseen ovat esimerkiksi aikuisten positiivinen vuorovaikutus, positiivisen palautteen antaminen, aikuisten havainnointi ja dokumentointi lasten kiinnostuksen kohteista ja toiveista ja näiden huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä sekä lasten osallistuminen esiopetus/varhaiskasvatuskeskusteluun. Tapiolan päiväkodissa pyritään vahvistamaan myös lasten ja vanhempien osallisuutta toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Lämmin, hyväksyvä ilmapiiri ja aktiivinen vuorovaikutus lasten ja aikuisten kesken ovat keinoja tämän päämäärän saavuttamisessa. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään yhdessä huoltajien kanssa ja varmistetaan myös lasten äänen kuulluksi tuleminen.

Toiminnan suunnitellussa lasten varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet ja yhdessä sovitut toimintatavat ovat lähtökohtia ja kiintopisteitä, joita arjessa pyritään toteuttamaan.

(Tapiolan päiväkodin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma 2018-2019.)

2.2 Painopisteet Jyväskylän varhaiskasvatuksessa

Lasten osallisuus ja osallisuuden vahvistaminen on yksi Jyväskylän varhaiskasvatuksen tärkeimmistä pedagogisista painopisteistä. Osallisuuden toteutumiseksi pyritään luomaan yhteisöllisyyden ja ryhmään kuulumisen kokemuksia. Kasvattajilta edellytetään lasten havainnointia, kuulemistä, vuorovaikutuksessa olemista sekä avointen kysymysten esittämistä, jotta lasten osallisuus toteutuisi. Osallisuus nähdään avoimena keskusteluna kaikkien lapsiryhmän jäsenten kesken. Luottamus lapseen ja lapsen osaamiseen sekä hyvän huomaaminen jokaisessa lapsessa ovat edellytys osallisuuteen pohjautuvalle pedagogiikalle. Kasvattajan on tärkeää tiedostaa lasten yksilölliset vahvuudet ja osaaminen sekä kiinnittää huomiota onnistumisiin. (Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Pedagogisen toiminnan viitekehys.)

Jyväskylän varhaiskasvatuksessa puhutaan kokopäiväpedagogiikasta, johon sisältyy ajatus siitä, että koko päivä aamusta iltaan kaikkine toimintoineen, nähdään arvokkaana ja merkityksellisenä kasvatus- ja opetustilanteena. Pedagogisesti suunnitelluissa toistuvissa tilanteissa lapset harjoittelevat ja oppivat tärkeitä arjen taitoja, jotka liittyvät itsestä huolehtimiseen. Näissä hetkissä kehittyvät myös lasten kielelliset, motoriset ja sosiaaliset taidot. Lasten omia valintoja tuetaan ja niihin kannustetaan antamalla tilaa lasten näkemyksille. (Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Pedagogisen toiminnan viitekehys.)

Toimintakulttuurin vaikutus varhaiskasvatuksen laatuun on keskeinen esimerkiksi varhaiskasvatuksen toteuttamisessa sekä tavoitteiden saavuttamisessa. Kun päiväkodin toimintakulttuuri on varhaiskasvatustavoitteita tukeva,

luo se suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle. Johtaminen vaikuttaa keskeisesti varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin, kehittämiseen ja laatuun. Johtamisen lähtökohtana onkin jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogista johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. (Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.)

3 OSALLISUUS JA PEDAGOGIIKKA VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka (Opetushallitus. Kasvatus, koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus). Varhaiskasvatussuunnitelmassa varhaiskasvatus määritellään yhteiskunnalliseksi palveluksi, jolla on monia tehtäviä; kuten edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tulee olla lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää ja syrjäytymistä ehkäisevää palvelua. Varhaiskasvatuksessa opittujen tietojen ja taitojen tulee vahvistaa lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Näiden lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. (Lansdown 2009, 16; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14.)

Pedagogiikka on monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteuttamiseksi. Pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Varhaiskasvatuksen perusteissa pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Pedagogiikkaa on myös esimerkiksi kasvattajan strategiat, opettamisen tekniikat ja oppimisympäristön muokkaaminen. Näillä mahdollistetaan monipuolinen oppiminen, kasvu ja kehityksen tukeminen. Kasvattajien ja lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa on aina läsnä pedagogiikan elementti, joka heijastaa kasvattajan tietämystä lasten ikätasosta ja kyvyistä sekä käytännön tietotaitoa siitä, millaista toimintaa tai käytäntöjä kyseisen lapsiryhmän kanssa on hyvä soveltaa. (Salminen 2017, 168; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20.)

Suomalainen varhaiskasvatus on muuttunut fröbeliläisestä lastentarhatraditiosta ja – pedagogiikasta, behavioristisen, aikuisjohtoisen sekä opetus- ja toimintatuokiokeskeisen toiminnan kautta lapsikeskeiseen- ja lapsilähtöiseen kasvatukseen. Lasten asema varhaiskasvatuksessa on vahvistunut vähitellen ja lasten ja aikuisten välinen valtasuhdeajattelu on joutunut kriittisen tarkastelun kohteeksi. Lapset halutaan tänä päivänä nähdä aktiivisina ja aloitteellisina toimijoina, jotka rakentavat omaa ymmärrystään vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lasten oikeus osallisuuteen ja omien mielipiteiden ilmaamiseen itseään koskevissa asioissa (Turja 2017, 40-41; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 18).

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Osallisuus liittyy vahvasti yhteisöllisyyteen ja etenkin päiväkotiryhmissä osallisuus on usein yhteisöllinen ilmiö, joka pohjaa vastavuoroisuuteen muiden läsnä olevien kanssa. Lasten aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan, lapset voivat tulla kuulluiksi ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin osallistumalla suunnitteluun ja päätöksentekoon. On kuitenkin opittava kuuntelemaan myös muiden näkemyksiä ja yhdessä löydettävä kaikille sopiva ratkaisu. Näin lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kuulluksi ja nähdyksi tuleminen kokemus. (Turja 2017, 38-45; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 30.)

Varhaiskasvatus luo pohjan lasten oppimiselle ja jokaisen lapsen yksilöllistä kehitystä tuetaan ja kannustetaan. Varhaiskasvatus mahdollistaa lapsille yhdessä oppimisen mahdollisuuksia ja tasoittaa esimerkiksi lasten kotitaustoista johtuvia eroja. Varhaiskasvatukseen osallistuminen hyödyttää lapsen myöhempää koulutusta ja sitä kautta tasa-arvoistaa lasten mahdollisuuksia koulutusvalintoihin. Pedagogiikassa yhdistyvät kasvattajan tieto lasten kasvusta ja kehityksestä sekä tilannetietous ja herkkyys vuorovaikutuksessa erilaisten yksilöiden kanssa. Pedagogisesti taitava kasvattaja osaa tarkoituksenmukaisesti suunnitella ja toteuttaa kasvatustyötään ottaen huomioon lasten yksilölliset emotionaaliset

ja akateemiset tarpeet sekä välittää sensitiivisyyttä jokapäiväisiin vuorovaikutustilanteisiin. (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2017, 9; Salminen 2017, 168.)

Lasten osallisuuden tulisi ulottua kaikille toiminnan osa-alueille. On kuitenkin havaittu, että vahvimmin osallisuus toteutuu varhaiskasvatuksessa leikeissä ja heikoimmin niissä toiminnoissa, joita ohjaavat rutinoituneet toimintatavat. Näitä rutinoituneita toimintatapoja ovat esimerkiksi perustoimintoihin liittyvät tilanteet, jotka kattavat suuren osan päivittäisestä toiminnasta. Lasten osallisuutta voidaan lisätä tarkastelemalla kriittisesti päiväkodin toimintakulttuuria ja muuttamalla sitä suuntaan, jossa lapsen osallisuus on sisäänrakennettua. (Alderson 2009, 91; Heikka ym. 2018, 35-39; Theis 2009, 343.)

Osallisuus voi varsinkin pienten lasten kohdalla tarkoittaa osallistumista valmiiksi suunniteltuun toimintaan. Pienten lasten osallisuus toteutuu arkisissa vuorovaikutustilanteissa, joissa lapset saavat konkreettisia kokemuksia kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisesta itselleen läheisiin asioihin. Kasvattajien ammattitaitoa osoittaa kyky havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata toimintaa niiden mukaisesti. Pienimpien lasten kohdalla aloitteet ovat usein kehoillisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivisen läsnäolon lisäksi lapsen hyvää tuntemusta. (Turja 2017, 48-49; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 38.)

4 LIIKUNTAKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

Pieni lapsi on ympäristöstään kiinnostunut, utelias, kokeilunhaluinen ja fyysisesti aktiivinen. Fyysisesti aktiivinen toiminta on lapselle luonnollinen osa elämää. Fyysisen aktiivisuuden avulla lapsi oppii tunnistamaan ja ymmärtämään ympäristöään, hahmottamaan omaa kehoaan ja käyttämään motorisia taitojaan. Fyysisesti aktiivinen toiminta auttaa myönteisen kehonkuvan muodostumisessa ja on näin ollen keskeinen tekijä myös minäkuvan rakentumisessa. (Soini & Sääkslahti 2017, 129; Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016, 9.)

Varhaislapsuuden kehitystehtäviin kuuluu psyykkisten, fyysisten, motoristen, sosiaalisten, emotionaalisten ja kielellisten taitojen opettelu. Motorinen kehitys mahdollistaa lapselle valmiuden hankkia tietoa uusista paikoista sekä mahdollistaa aloitteellisuuden sosiaaliseen vuorovaikutukseen muiden kanssa. Näin ollen motorinen kehitys kietoutuu varhaisvuosina kognitiiviseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Fyysisen aktiivisuuden on osoitettu olevan edellytys lapsen normaalille kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Lisäksi fyysisen aktiivisuuden on havaittu vaikuttavan myönteisesti lasten muistiin, tarkkaavaisuuteen sekä erilaisiin toiminnanohjaus-, tiedonkäsittely- ja ongelmanratkaisutaitoihin. (Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016, 13; Ruoppila 2006, 38; Soini & Sääkslahti 2017, 130.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sisällä ja ulkona. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 46.)

Varhaisvuosien liikuntakasvatuksen tavoitteet perustuvat tietoon liikunnan merkityksestä lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja kehitykselle. Varhaisvuosien aikana tavoitteena tulisi olla lapsen auttaminen myönteinen suhteen muodostamisessa omaan kehoonsa sekä samalla tukea myönteisen käsityksen muodostumista itsestä liikkujana. (Pönkkö & Sääkslahti 2017, 139.)

Motoristen taitojen leikinomainen harjoittelu tukee lapsen kasvua ja kehitystä ja mahdollistaa muilta saadun palautteen ja kannustuksen. Päiväkoti-iässä lapsen itseluottamus ja minäkuva kehittyvät nopeasti. Siksi lapsen tarkoituksenmukainen ja rohkaiseva ohjaus, myönteinen kokemusten antaminen ja vahvistaminen ovat lapselle tärkeitä. Noin viisivuotiaana lapset kiinnostuvat sääntöleikeistä, joita ovat esimerkiksi muisti-, kortti- ja lautapelit. Sääntöjä tarvitaan piha- ja ulkoleikeissä, joihin osallistuu paljon lapsia. Fyysistä aktiviteettia vaativia leikkejä lapset leikkivät kaikissa ikävaiheissa, mutta aktiivisuus vaihtelee lasten kesken. Fyysiset leikit ovat todennäköisesti yhteydessä lasten neurologiseen kehitykseen ja lisääntyvään taitoon koordinoita lihasten toimintaa. Leikit voivat saada myös riehumis- ja peuhuleikin muotoja, kuten puskemista, painia ja tönimistä, joka tulkitaan leikiksi. Fyysisiä leikkejä lapset leikkivät yksin, yhdessä toisten lasten tai vanhemman kanssa. Toiminnan ohella nämä fyysiset leikit mahdollistavat tunteiden ja mielialojen sekä leikkijöiden keskinäisen kiintymyksen ilmaisemisen. Lapsen motorinen kehittyneisyys ikätovereihinsa verrattuna, suotuisassa tapauksessa, tukee lapsen kognitiivista ja sosiaalista kehittymistään. Epäsuotuisassa tapauksessa se saattaa alkaa rajoittaa ainakin sosiaalista osallistumista leikkeihin. (Kränzl-Nagl & Zartler 2009, 171; Nurmi ym. 2015, 70; Ruoppila 2006, 38; Soini & Sääkslahti 2017, 132-133.)

4.1 Varhaiskasvatuksen liikunnallinen toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatusta järjestävän tahon sekä varhaiskasvatusta johtavien henkilöiden tehtävänä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnille varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja yksiköissä. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka

rakentuu muun muassa arvoista, periaatteista, oppimisympäristöistä, työtavoista, vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä, henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta, johtamisrakenteista ja -käytännöistä, toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Päiväkodin toimintakulttuuri voidaan määritellä rakentuvan kolmesta toisiinsa sidoksissa olevasta tekijästä. Näitä tekijöitä ovat päiväkotien yksikkö- ja kaupunkikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, oppimisympäristöt, sekä yksikössä rakentuneet ja omaksutut toimintatavat. (Brotherus & Kangas 2018, 20; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 28.)

Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus tahattomat tekijät. Varhaiskasvatuksessa työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on tärkeää tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat varhaiskasvatusyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun ja sillä on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle. (Soini & Sääkslahti 2017, 135-137; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 28.)

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Liikkumisen tulee olla monipuolista sekä sisällä että ulkona ja pitkäkestoisista istumista vältettävä. Selkeä ja suunnitelmallinen, mutta samaan aikaan joustava päivän rakenne edistää hyvinvointia ja toimintakulttuurin kehittämisessä tulisikin huomioida yhteisön mahdollisuus toimia kiireettömässä ja keskittymistä edistävässä ympäristössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 31.)

Fyysisen ympäristön lisäksi lasten liikkumismahdollisuuksiin vaikuttavat psyykinen ja sosioemotionaalinen ympäristö. Yleensä lapset hyödyntävät fyysisen ympäristönsä tarjoamat liikkumismahdollisuudet, mutta kasvattajat voivat omilla säännöillään ja toimintaperiaatteillaan tehdä liikkumisesta niin sanotusti kielletyn hedelmän. Liikkumaan kannustava, salliva, kehuva ja lasten aloitteita kuunteleva kasvattaja tukee lasten osallisuutta ja toimijuutta.

Kasvattaja voi omalla toiminnallaan kannustaa lasta liikkumaan sekä auttaa lapsen aktivoimisessa myös arkisissa hoitotilanteissa, kuten itsenäiseen pukemiseen kannustaminen. Lasten keskinäinen toiminta puolestaan voi synnyttää merkityksellisiä yhteisöllisyyden kokemuksia ja luoda uudenlaisia, fyysisesti aktiivisia leikkejä. Kasvattajien olisikin hyvä oppia näkemään esimerkiksi erilaiset fyysiset tilat pienryhmäleikkipaikkoina, joissa leikin sisältö voi samalla tukea motoristen taitojen harjoittelua ja tyydyttää lasten fyysisen aktiivisuuden tarvetta. Kasvattajan tarjoama mahdollisuus lasten liikuntaleikeille on vahva emotionaalinen tuki lapsen tavalle olla, toimia ja oppia uutta. Varhaiskasvatuksen liikuntakasvatusta suunniteltaessa on aiheellista pohtia esimerkiksi; millaisissa tiloissa, millä tavalla ja milloin lapsilla on mahdollisuus omaehtoiseen liikuntaan? Mitä asioita on lasten turvallisuuden vuoksi välttämätöntä kieltää, minkälaiset asiat mahdollistuvat aikuisen seurassa ja minkälaisia asioita sallitaan lasten vapaiden leikkituokioiden aikana? Mitkä rajoitteet ovat välttämättömiä ja mistä voidaan joustaa tietyin ehdoin? (Sääkslahti 2018, 172-175.)

Liikuntakasvatus ja liikunnallinen toimintakulttuuri voivat edesauttaa lasten positiivisia kokemuksia liikunnasta ja opettaa lapsia iloitsemaan omasta osaamisestaan ja taidoistaan. Kasvattajien olisikin tärkeää tiedostaa, että päivittäin omalla toiminnallaan he välittävät lapselle liikkumisen ja liikuntaan liittyviä arvoja, asenteita, odotuksia, tietoja, taitoja sekä kokemuksia. Nämä kaikki vaikuttavat osaltaan siihen, millaiseksi lapsen käsitys liikunnasta ja itsestä liikkujana muodostuu. Kasvattaja vaikuttaa toiminnallaan myös siihen, millaisia mahdollisuuksia lapsella on löytää itselleen ominaisimmat tavat liikkua ja leikkiä- fyysisesti aktiivisella tavalla. (Sääkslahti 2018, 153-154.)

4.2 Oppimisympäristöt varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lapsen kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristönä nähdään fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Oppimisympäristöjä

kehitetään yhdessä lasten kanssa, niitä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä. Oppimisympäristöjen tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua, ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen ja taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32.)

Kasvattaja rakentaa ympäristöä kullekin tuokiolle sopivaksi tuomalla tilaan elementtejä tai poistamalla niitä. Lapset puolestaan rakentavat ympäristöä osallistumalla aktiivisesti, jättäytymällä etäämmälle suunnitellusta toiminnasta tai keksimällä omia ratkaisuja, jotka voivat synnyttää uusia, koko ryhmää innostavia teemoja. Kasvattajien on tärkeää kuunnella ja havainnoida lasten ilmaisemia tulkin-toja heille tarjotuista pedagogisista ympäristöistä. Yhteisöllinen ympäristö syntyy toisinaan lasten ja aikuisten toiminnan aikana käytössä olevista yhteisistä pelisäännöistä. Yhdessä toimiessaan lapset rakentavat, uudelleen tuottavat ja muuntavat toimintaa ryhmässä. Näin pedagoginen toimintaympäristö muotoutuu jatkuvasti ja riippuu aikuisten ja lasten suhteesta, sekä siitä, tulevatko lasten aloitteet kuulluiksi. (Raittila & Siippainen 2017, 287, 288.)

Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon. Luonto, päiväkodin piha, leikkipuisto sekä muut rakennetut ympäristöt ovat myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä, jotka tarjoavat kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia liikuntaelämysten saavuttamiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32.)

Suomalaisten lasten fyysisen aktiivisuuden kokonaismäärästä puolet toteutuu päiväkotipäivän aikana. Päiväkodin ohjelma vaikuttaa siihen, onko lapsella mahdollisuus fyysisesti aktiivisiin leikkeihin. Päiväkodin pihan alusta, leikkikentän merkinnät, avoin leikkikenttä ja leikkivälineiden saatavuus voivat lisätä fyysisen aktiivisuuden määrää. Lapset ovat fyysisesti aktiivisempia, kun esimerkiksi hypelyyn kannustavat välineet ovat jatkuvasti esillä ja juoksurata on merkitty pysyvästi leikkikenttään. Myös liikuteltavien, ratsastettavien sekä pyörällisten välineiden käyttö lisää lasten aktiivisuutta. Jakamalla lapsiryhmien käyttöön osoitettu ulkoilu-aika eri ryhmien välille sekä kasvattajien osallistumisella leikkeihin ja ohjattuihin liikuntatuokioihin voidaan myös lisätä lasten aktiivisuutta. (Iloa, leikkiä ja

yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset 2016, 29; Soini & Sääkslahti 2017, 136-137.)

Lasten leikit asettavat vaatimuksia sekä perusliikuntataidoille että koordinaatio- taidoille. Lapsen on osattava sovittaa oma liikkumisensa muiden liikkeisiin ajalli- sesti ja paikallisesti, lisäksi lapsen on kyettävä sovittamaan yhteen omat ha- vainto- ja liikkumistaitonsa. Pienellä lapsella fyysinen aktiivisuus ilmenee paitsi intensiteetiltään, myös kuormittavuudeltaan eritasoisena leikkinä, touhuamisena sisällä ja ulkona sekä arkiaktiivisuutena. Fyysinen aktiivisuus samoin kuin fyysi- sesti passiiviset tavat ovat varhaislapsuudesta saakka omaksuttuja, suhteellisen pysyviä käyttäytymistottumuksia. Fyysisesti aktiivinen lapsuus luo siis hyvän pe- rustan aktiiviselle elämäntavalle jatkossakin. (Ruoppila 2006, 38; Soini & Sääks- lahti 2017, 129-130.)

5 EETTISYYS TUTKITTAESSA LAPSIA

Kvalitatiivinen tutkimus mahdollistaa tutkimuksen kohteena olevien toimijoiden omien tulkintojen esiin nostamisen ja tunnustamisen. Lapsia tutkittaessa on tärkeintä koko tutkimusprosessin ajan huolehtia lapsiystävällisyydestä ja kiinnittää huomiota tutkimuksen etiikkaan. Lapsia haastateltaessa on huomioitava, että tilanne on lapsille uusi ja jännittäväkin ja siksi on syytä kiinnittää huomiota seikkoihin, joilla tilanteesta saisi vähemmän jännittävän. Miellyttävään haastattelutilanteeseen liittyy paitsi tunnelma myös ulkoiset seikat. (Aarnos, 2015, 165-167; Eskola & Vastamäki, 2015, 30; Hakala, 2015, 22.) Haastattelupaikan valinnassa huomioitiin haastateltavien näkökulma ja haastattelutilanteesta pyritettiin luomaan mahdollisimman mukava ja luonteva tutulla ja turvallisella maaperällä. Haastattelut suoritettiin lapsille tutuissa päiväkodin tiloissa päiväkotipäivän aikana.

Haastattelu tuntui näin pienten lasten kohdalla olevan toimivin tapa kerätä aineistoa. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä on perusteltua, kun tutkimuksen kohderyhmänä ovat lapset, jotka eivät osaa lukea tai kirjoittaa. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelussa voidaan myös säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. Haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista säädellä, samoin vastausten tulkintaan on enemmän mahdollisuuksia kuin esimerkiksi kyselylomakkeen avulla kerätyn aineiston kohdalla. Haastattelu on perusteltu valinta myös silloin, kun tiedetään ennalta, että tutkimuksen aihe tuottaa vastauksia monitahoisesti ja moniin suuntiin tai kun halutaan syventää saatavia tietoja, esimerkiksi pyytää perusteluja esitetyille mielipiteille. Haastattelun kautta lapset saivat äänensä kuuluviin ja mahdollisuuden vaikuttaa itseään koskeviin asioihin omassa päiväkodissaan. Haastattelulla oli mahdollista saada tietoa lasten elämysmaailmasta ja päästä lähemmäksi lasten käsityksiä ja

mieltymyksiä. (Eskola & Vastamäki 2015, 27-29; Hirsjärvi & Hurme 2008, 128; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 204- 206.)

Tutkimushaastattelun alaikäraja pidetään neljää ikävuotta. Lapset alkavat kertoa tarinoita 2-5-vuotiaina ja 3-5-vuotiaiden tarinat pitenevät ja yksityiskohtien määrä lisääntyy. Kolmevuotiaat yhdistävät tarinoita kertoessaan keskimäärin kaksi tapahtumaa, neljävuotiaiden tarinat koostuvat jo useammista tapahtumista, mutta lapsi voi myös jättää kertomatta tapahtumia, jotka olisivat ymmärtämisen kannalta kuulijalle tärkeitä. Viisivuotias osaa jo kertoa lyhyen tarinan, joka etenee johdonmukaisesti ja ajallisesti oikein. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 129; Nurmi ym. 2015, 46-47, 52-53.) Tutkimusaineisto koostui kahdeksasta haastattelusta, joista 4- vuotiaita oli kolme ja loput viisi haastatelluista olivat 5- vuotiaita.

5.1 Lasten haastatteluissa huomioitavaa

Haastattelutilanteeseen valmistautumisessa haastattelijan on syytä kiinnittää huomiota esimerkiksi puhetyylin, pukeutumisen sekä haastattelijan ja haastateltavien henkilökemioiden merkityksen. Haastattelija voi itse vaikuttaa tilanteeseen myönteisesti järjestämällä vastavuoroisen, kuuntelevan ja lasta huomioivan haastattelutilanteen sekä antamalla lapselle aikaa tutustua vieraaseen aikuiseen. Haastattelutilanteen haasteina voi esimerkiksi olla lasten ujous ja jännittäminen, jolloin vastauksia kysymyksiin ei saada. Haastattelutilanne voi olla lapsille jännittävä ja jännitys voi purkautua paitsi arkuutena, myös yliaktiivisuutena, pelleilynä, nauruna ja hassutteluna. Näissä molemmissa edellä mainituissa tilanteissa on annettava lapsille aikaa rentoutua, tutustua haastattelijaan ja luoda luottamus suhde lapsiin. (Aarnos, 2015, 167; Eskola & Vastamäki, 2015, 32).

Pohdin työn suunnitteluvaiheessa yksilö- ja parihaastatteluiden hyviä ja huonoja puolia ja sitä kumpi haastattelutapa toimisi lasten kohdalla paremmin. Parihaastattelun hyvinä puolina voidaan nähdä lasten mahdollisesti aktiivisempi ja rohkeampi ilmaisu. Parihaastattelun heikkous on hiljaisemman lapsen jääminen puheliaamman lapsen varjoon, jolloin hiljaisempi lapsi ei mahdollisesti saa tuotua esille omia näkemyksiään ja ideoitaan.

Päädyin suorittamaan haastattelut yksilöhaastatteluina, jotta jokainen haastatettava lapsi saisi mahdollisuuden kertoa omat mielipiteensä ja ideansa.

Tutkimuskysymysten asettelussa oli varmistettava, että kysymykset eivät ohjaa lasten vastauksia tiettyyn suuntaan. Oman kokemukseni mukaan jumppapäivät olivat lasten lempipäiviä ja jumppasaliin lähdettiin aina innolla. On kuitenkin mahdollista, että joku lapsi ei pidä liikunnasta, lapsella on ollut jokin huono kokemus liittyen liikkumiseen tai muu syy, miksi hän suhtautuu kielteisesti liikkumiseen. Haastattelijana minun tuli olla herkkä havainnoimaan lasten reaktioita ja haastattelut etenivät lasten ehdoilla. Haastatteluissa oli tilaa myös negatiivisten kokemusten ja tuntemusten esille tuontiin ja haastattelukysymykset olivat sävyiltään neutraaleja. (Aarnos 2015, 165; Hirsjärvi & Hurme 2008, 131.)

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusaineiston koko oli riittävä tämän tyyppisen tutkimuksen kohdalla. Suunniteltuun haastattelupäivään mennessä haastattelulupia oli toimitettu päiväkodille 12 kappaletta ja aineisto koostui kahdeksasta haastattelusta. Aineiston saturaatio paljasti, ettei useamman haastattelun suorittaminen todennäköisesti olisi enää tuottanut merkittävää uutta tietoa.

Aineisto toi esille itseäni ehkä hieman yllättäneen seikan. Lasten toiveet olivat hyvin maltillisia ja arkipäiväisiä. Mietin, olivatko lasten toiveet oikeasti näin hillittyjä ja olisiko erilainen aineistonkeruumenetelmä tuottanut erilaisia vastauksia. Yhteistyö lapsiryhmien aikuisten kanssa olisi esimerkiksi voinut tuottaa enemmän materiaalia, jos lapsia olisi tuttujen aikuisten toimesta haastateltu päiväkotipäivien aikana. Työn suunnitteluvaiheessa pohdin myös taiteellisten menetelmien käyttömahdollisuutta haastattelun yhteydessä. Lasten piirustukset olisivat voineet tuottaa lisämateriaalia aineistoon, ainakin piirustukset olisivat elävöittäneet valmista työtä. Toisaalta piirustusten kohdalla kuvien tulkitseminen on henkilökohtaista ja jokainen tulkitsee kuvia hieman eri tavoin. Piirustusten tulkinta olisi voinut tuoda aineistoon mukaan omia tulkintojani ja näin vääristää lasten alkupe räisiä ajatuksia ja ideoita.

Aineiston keruun jälkeen purin aineiston. Aineistoa lähdettiin analysoimaan sisällysanalyysin kautta. Aineistosta ei etsitty samuutta tai erilaisuutta, vaan siitä nostettiin esiin lasten toiveet liikuntakasvatuksen suhteen. Kuuntelin haastattelunauhoituksia ja litteroin haastattelut pääpiirteittäin. Jo litterointi vaiheessa aineistosta nousi esille teemoja, jotka toistuivat lasten vastauksissa mielekkäänä tekemisenä, samoin vuorohoidolle tyypillinen piirre eli lasten epäsäännölliset hoitoajat näkyivät vastauksissa. Haastatteluissa oli myös työn kannalta merkityksettömiä seikkoja, jotka jätettiin huomiotta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 221-227).

Teemahaastattelun valinta aineistonkeruumenetelmäksi oli perusteltu ja toimiva. Teemahaastattelun kautta kerätty aineisto oli luotettavaa ja yksiselitteistä. Mahdollisuus tutkijan omille tulkinnoille ja sitä kautta aineiston vääristymiselle jäi pieneksi.

Jokaisen haastatteluun osallistuvan lapsen huoltaja oli allekirjoittanut suostumuksen haastatteluun. Kysyin myös jokaiselta haastateltavalta lapselta ennen haastattelun aloittamista, haluavatko he osallistua haastatteluun ja saanko nauhoittaa haastattelut.

Käytän opinnäytetyössäni lainauksia lasten haastatteluista. Jotta lasten anonymiteetti säilyisi, käytän lyhennettä H1 (haastateltava1,) H2 (haastateltava2) jne. ilmaistakseni lainauksen esittäjän. Haastattelumateriaalit hävitettiin aineiston analyysin jälkeen. Valmis tutkimus toimitetaan Tapiolan päiväkodille yhteyshenkilölle sähköisenä versiona. Näin työtä on helppo jakaa työyhteisön kesken sähköpostin välityksellä.

5.3 Lasten haastattelut

Tutkimusprosessi lähti liikkeelle tutkimusluvan pyytämällä Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatuspalveluyksiköstä. Kun tutkimuslupa oli myönnetty, toimitin päiväkodille esittelyn itsestäni, jossa kerroin lyhyesti opinnäytetyöstäni sekä vanhemmille allekirjoitettavaksi haastattelusuostumuksen.

Koska haastattelut nauhoitettiin, kokeiltiin alkuun yhdessä lasten kanssa puhelimen nauhoitus toimintoja. Nauhoitin alkuleikin omaisesti omaa ja lasten ääntä ja sitten yhdessä kuunneltiin nauhoite (Aarnos, 2015, 168). Koenauhoitus myös auttoi omaa työskentelyäni, sillä ainoastaan yksi lapsista kiinnitti itse haastattelussa huomionsa uudelleen puhelimeen, muita lapsia puhelin ei enää haastatteluvaiheessa kiinnostanut.

Ensimmäinen haastattelu suoritettiin parihaastatteluna, sillä ensimmäiseksi haastateltavaksi suunniteltu lapsi alkoi jännittää aika paljon, kun tulin häntä ryhmästä hakemaan ja ehdotin, että ryhmän toinen lapsi tulisi samaan aikaan. Tämä ratkaisu sopi lapsille ja innoissaan he lähtivät mukaani. Haastattelu sujui hyvin, lapset kuuntelivat kysymyksiäni ja vastailivat melko hyvin aiheessa pysyen. Muut haastattelut tehtiin suunnitelman mukaisesti yksilöhaastatteluina.

Haastattelun aluksi kerroin lapsille, mitä varten haastattelu tehdään, eli halusin kuulla lasten ideoita ja mielipiteitä päiväkodin jumpista ja retkistä. Kerroin lapsille, että opiskelin koulussa ja haastattelut tulisivat osaksi koulua varten tekemääni työtä. Kerroin lapsille, että heidän nimiään ei tule näkyviin työhöni, mutta vastausten kautta lapset voisivat itse vaikuttaa päiväkodin asioihin, kuten jumppapäiviin ja vapaan leikin hetkiin. Pyrin muotoilemaan haastattelukysymykset lapsille ymmärrettäviksi ja lastenkielisiksi, siksi en haastatteluissa puhunut liikuntakasvatuksesta vaan retkistä ja jumpista. Myös käyttäessäni käsitteitä, kuten liikuntavälineet, varmistin lapsilta tietävätkö he, mitä liikuntavälineillä tarkoitetaan.

Aineiston keruu onnistui pääsääntöisesti hyvin. Väillä lapset eksyivät aiheesta ja kertoilivat pitkät pätkät esimerkiksi lähiaikoina tapahtuneista kivoista jutuista, kuten tivolissa käynti, oma harrastus ja kotona tehdyt jutut. Tyttöjen osuus haastateltavista oli hieman suurempi, kahdeksasta haastateltavasta tyttöjä oli viisi ja poikia kolme. Tyttöjen haastattelut olivat keskimäärin pidempikestoisia kuin poikien ja tyttöjen kertomukset olivat laajempia ja juonellisempia kuin poikien. Haastatteluiden kesto oli keskiarvoltaan noin 10m minuuttia, mikä oli sopiva kesto, sillä osalle haastateltavista tämäkin aika tuntui pitkälle ja keskittyminen alkoi haastattelun loppua kohden herpaantua. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 130).

6 TULOKSET

Työn tulokset kertovat, että lasten toiveet päiväkodin liikuntakasvatukselle ovat maltillisia, arkipäiväisiä ja kasvattajien näkökulmasta katsottuna myös toteutettavissa olevia. Aineisto kertoo lasten toivovan liikuntakasvatukselta mahdollisuuksia toteuttaa lapsille ominaisia tapoja liikkua ja leikkiä. Vastaaviin tuloksiin on päädytty myös laajemmissa varhaiskasvatusta koskevissa tutkimuksissa. (Kova 2018, 53- 56; Sumujärvi 2006, 53-54, 56.)

Vuorohoidolle ominainen piirre eli lasten epäsäännölliset hoitoajat ja hoitopäivät vaikuttivat osaltaan lasten kokemuksiin liikuntakasvatukseen osallistumisestaan. On todettu, että jos ääriaikoina eli aikaisin aamuina ja myöhäisinä iltoina päivähoidossa korostetaan kodinomaisuutta, jäävät hoitoaikojensa vuoksi tietyt lapset toistuvasti pedagogisesti suunnitellun ja ohjatun toiminnan ulkopuolelle. (Siippainen 2018, 171). Kodinomaisuus on tärkeää varsinkin vuorohoidossa oleville lapsille, jotka saattavat viettää päiväkodissa pitkiäkin aikoja vaihtelevien kaveri- ja kasvattajakontaktien kuormituksessa. Toiminnan suunnittelussa tulisi kuitenkin huomioida erityisesti nämä äärivuorojen lapset.

Tärkeä ja huomionarvoinen piirre, joka nousi aineistosta esille, oli lasten sanaton toive aikuisten läsnäolosta. Tätä toivetta ei haastatteluissa suoraan ilmaistu, mutta aineistossa toistuivat positiivisina kokemuksina juuri kasvattajien ohjaamat liikuntatuokiot, telineradat, leikit sekä retket.

Kysyttäessä lapsilta, mitä he olivat tehneet liikuntasalissa, lapset muistivat erityisesti puolapuilta hyppimisen. Hyppiminen toistui useammassa vastauksessa, myös juokseminen, pallon potkiminen, tennispallon lyöminen ja heittäminen oli ollut lasten mielestä kivaa, samoin kuin trampoliinilla hyppiminen. Yksi lapsista tosin totesi, hieman harmissaan, että trampalla ei saanut tehdä temppuja. Salissa

oli myös harjoiteltu kuperkeikkoja, urheiltu urheilujumppaa ja juostu juoksuradalla ja keppihevosturadalla.

”Meillä on ollut trampoliini ja sit tikapuut, mistä saa hypätä ylhäältä pehmusteille.”
H3

”Kivoja...no se trampppi on kiva...jumpataan ainakin, sellasta urheilujumppaa, ja kuperkeikalla voi tehdä juoksun, osaan tehdä juostessa kuperkeikan... joo juostessa ja sit meen maahan ja teen kuperkeikan ja sit pysähdyn...” H3

”Me ollaan potkittu pallo salissa. Joo ja heitelty pallo ja kiipeily niissä...puolapuissa ja hypätty niistä!” H2

”Siellä on ollut joskus tennispalloja, oon tennispalloilla tehnyt. Meillä oli tennismailat ja sit me lyötiin niitä palloja.” H1

Alle kouluikäisen lapsen motoriikan kehittymisen perusta on toiminnallisuus, lapsilähtöisyys ja mahdollisuus kokeilemiseen. Lapsen liikkuminen, kokeileminen ja toiminta vaativat aikaa ja vapautta. Kasvattajien tehtävänä onkin mahdollistaa, rohkaista ja tukea lapsia kokeilemaan. Yrittämään ja epäonnistumisissa yrittämään uudestaan. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 91-92; Soini & Sääkslahti 2017, 136-138.)

Päiväkodin pihalla lapset leikkivät mieluiten piilosta, keinuivat, tekivät lumienkeleitä ja ”töitä” sekä leikkivät perinteisiä pihaleikkejä. Melkein kaikki haastateltavat lapset muistivat olleensa päiväkodissa retkillä. Yläpihan puisto mainittiin, samoin junapuisto. Yksi lapsi kertoi olleensa puistokadun lähellä retkellä, josta muisti erityisesti eriväriset madot, joita lapset olivat etsineet. Retkillä kivaa oli lasten mielestä esimerkiksi keinuminen, piilosta leikkiminen, junan rappusilta hyppääminen ja talvella isosta jäämästä laskeminen. Muutama lapsi muisti retkellä kohtaan saaneensa koiran, jota oli saanut silitellä ja se oli ollut kivaa.

”Mä leikin aina piilosta. Ja jähmetystä!” H1

”Joo junapuistoon, siellä oli mun mielestä kivat sellaiset yhet keinut...en muista millaiset.. ei saanu hyppiä, mutta keinuin kaverin kaa.” H3

”Joo, mä oon käyny siellä laskettelemassa...siitä mäestä oon käyny laskettelemassa talvella, pepulla kun se oli niin jäätävä.” H5

Vapaan leikin aikana suurin osa lasten toiveista toteutuu. Päiväkodin pihalla on liikuntavälineitä ja telineitä, jotka mahdollistavat lasten monipuoliset leikit. Myös ryhmissä on tarjolla usein esimerkiksi palloja, joilla lapset voivat harjoitella heittoa ja muita taitojaan.

Pihaleikkien kohdalla kasvattajien rooli korostuu leikkien ohjeiden selittäjänä, leikin ylläpitäjänä ja ristiriitojen ratkaisijana. (Soini & Sääkslahti 2017, 137). Myös arkiset suunnittelemattomat kohtaamiset, kuten haastatteluissa esiin nousut kohtaaminen pienen koiran kanssa, voivat olla lasten näkökulmasta hyvinkin merkityksellisiä ja jäädä lasten muistoihin pitkäksikin aikaa.

Toiveita kysyttäessä lasten oli hieman hankala sanoittaa toiveitaan. Tähän voi olla muutamia syitä; lapset eivät ymmärtäneet kysymystä melko perusteellisesta pohjustuksesta huolimatta, lapset eivät ole tottuneet siihen, että heidän toiveitaan kysytään ja toiveita toteutetaan tai haastattelutilanne aiheutti sen, etteivät lapset siinä hetkessä keksineet mitään toiveita. Ryhmiin toivottiin esimerkiksi tablettia, yksi vastaaja leikki kaikkein mieluiten kotisleikkiä ja hänen toiveensa oli oikea vauva, jota saisi hoitaa. Tempputrampoliinia toivottiin, pallolla pelaamista, esimerkiksi pallon potkimista ja heittämistä toivottiin myös. Yksi vastaajista toivoi päiväkodille balettisalia. Pikkulegoilla leikkiminen oli yhden vastaajan mielestä mukavaa, keinuminen mainittiin ja juokseminen olisi myös kivaa.

”Ainakin juosta. Joooo, juosta, baletoida, balettia tehdä.” H5

Osallisuuden toteutumiseksi on tärkeää aito dialogi aikuisen ja lapsen välillä. Kasvattajien tulisikin pitää mielessä, että pelkkä lapsen toiveiden kysyminen ei riitä vielä siihen, että lapsen osallisuus toteutuisi. Aikuisen on oltava aidosti kiinnostunut lapsen ajatuksista, mielipiteistä ja sanomisista. Kun lapsi tulee kuulluksi,

kokee hän olonsa tasavertaiseksi ja turvalliseksi, ja tämä turvallisuuden tunne edesauttaa lapsen uskallusta tuoda esille omia mielipiteitään. Pienten lasten ryhmissä lapset eivät vielä osaa sanallisesti kertoa toiveistaan, mutta lapset osaavat usein toiminnallisesti näyttää sen, mitä he eivät vielä osaa sanoiksi pukea. Hyvä ja laadukas varhaiskasvatus edellyttää tietämystä ja näkemystä siitä, miksi ja miten varhaiskasvatusta toteutetaan. On huomioitava myös lapsen toimijuuteen, yksilöllisyyteen ja kasvuympäristöön liittyvät näkemykset. Hyvä varhaispedagogiikka ei ainoastaan seuraile lapsen kehitystä, vaan avaa kehitykselle uusia väyliä sensitiivisen ja lapsen tarpeet huomioivan kasvattajan avulla. (Kronqvist 2017, 10; Roos, Nurhonen & Viitanen 2018, 82; Theis 2009, 344; Turja & Vuorisalo 2017, 43.)

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada tietoa siitä, millaista liikuntakasvatusta varhaiskasvatusikäiset lapset toivovat päiväkotipäiviinsä sisältyvän. Aineistoa lähdettiin keräämään kvalitatiivisin menetelmin ja aineisto koottiin haastattelemalla lapsia teemahaastatteluilla.

Työn tulokset kertovat lasten toivovan liikuntakasvatuksesta mahdollisuuksia toteuttaa lapsille ominaisia tapoja liikkua ohjatusti sekä vapaan leikin aikana. Lasten vastauksissa toistuivat esimerkiksi juokseminen, hyppiminen eri alustoilla, palloleikit, keinuminen, ohjatut liikuntaradat sekä traditionaaliset piha-leikit. Tulokset kertovat, että lapset toivovat arkisia ja toteutettavissa olevia asioita, kuin myös sen, että lapset kaipaavat aikuisten läsnäoloa ja ohjausta. Vuorohoidolle ominainen piirre eli lasten epäsäännölliset hoitoajat ja hoitopäivät vaikuttivat osaltaan lasten kokemuksiin liikuntakasvatukseen osallistumisestaan.

Teemahaastattelun valinta aineistonkeruumenetelmäksi oli perusteltu ja tämän työn kohdalla toimiva. Teemahaastattelun kautta kerätty aineisto oli luotettavaa ja mahdollisuus tulkinnoille ja sitä kautta aineiston vääristymiselle jäi pieneksi. Haastattelukysymyksiä suunniteltaessa oli tärkeää muokata kysymykset niin selkeiksi, että lapset ymmärsivät jokaisen kysymyksen. Myös haastatteluihin oli syytä varata tarpeeksi aikaa.

Lasten omien toiveiden esiin tuominen sekä lasten osallisuuden kokemusten tärkeys lasten kasvun ja kehityksen näkökulmasta ovat työn ensisijaista antia varhaiskasvattajille. Varhaiskasvatusikäisten lasten näkökulmasta katsottuna työ nostaa esille seikkoja, joilla lasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa voidaan edesauttaa ja tukea sekä kuinka lasten arkea vuorohoidossa voidaan helpottaa ja tehdä siitä sujuvampaa.

7.1 Työn tulokset suunnittelun tukena

Varhaiskasvatuksessa mikrotason suunnittelu pohjautuu toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin, varhaiskasvatussuunnitelmiin, varhaispedagogiseen osaamiseen sekä päivittäiseen lasten kuulemiseen ja havainnointiin. Suunnittelu toteutuu esimerkiksi viikkopalavereissa. Kasvattajatiimi tuo ryhmän toimintasuunnitelmaan tai lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut pedagogiset toimintatavat, lasten havainnoinnin ja kuulemisen kautta nousevat tiedot suunnittelun perustaksi. Viikoittaisen suunnittelun pohjalla tulisi olla ajankohtaisia havaintoja lapsista ja lapsiryhmästä sekä lasten tuottamia dokumentteja. (Heikka ym. 2018, 38.)

Lapsiryhmien toimintaa suunnitellessa kasvattajat voisivat aikaisempaa enemmän antaa painoarvoa lasten ideoille ja toiveille, lasten leikeistä lähteville teemoille ja aihealueille. Usein henkilöstön suunnittelupäivissä kasvattajat suunnittelevat valmiiksi esimerkiksi syyskauden toimintarungon, jossa jokaisella kuukaudella on oma teemansa. Näihin suunnitelmiin voisi jättää väljyyttä lasten toiveille ja teemoja voisi käydä läpi lapsilta lähteneiden ideoiden kautta. Kasvattajien lapsilähtöiset pedagogiset kasvatus- ja opetuskäytännöt tarjoavat lapsille ohjausta ja mahdollistavat lasten mielenkiinnon suuntaamisen omien mielenkiinnonkohteiden mukaisesti. Lapsilähtöiset kasvattajat ovat sensitiivisiä lasten tarpeille ja kiinnostuksen kohteille ja heidän toiminnassaan korostuu aikuisen ja lapsen välinen arvostus ja kumppanuus. Valinnan vapaus ja ohjaus vuorottelevat päivän eri toiminnoissa ja kasvattajan on tärkeä tarjota lapsille päivittäin tilaisuuksia osallistua näihin molempiin. (Salminen 2017, 169; Turja 2017, 48-49.)

Pedagoginen suunnittelu astuu mukaan pohdittaessa, kuinka lasten toiveet otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja miten ne saisivat isomman roolin päivähoidon arjessa. Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa lasten osallisuutta vahvistavina keinoina nostetaan esille muun muassa lapsipalaveri, toivomuspuu ja toiveiden taulu (Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma. varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Hyvät käytännöt-esimerkkejä ja vinkkejä Jyväskylän varhaiskasvatuksessa hyväksi havaituista käytänteistä. Lapsen osallisuuden vahvistaminen).

Vuorohoidossa lapsipalaveri ei välttämättä ole toimivin tapa mahdollistaa kaikkien lasten tasapuolista osallisuutta, sillä lasten epäsäännölliset hoitoajat aiheuttavat sen, että kaikki lapset eivät pääsisi palavereihin osallistumaan. Joidenkin lasten kohdalla voisi olla, että lapsi ei ikinä olisi paikalla pedagogisen toiminnan pääsääntöisinä aikoina eli 8-15. Vuorohoidossa toivomuspuu ja toiveiden taulu- tyyppiset osallisuuden mahdollistajat voisivat olla toimivampia keinoja.

Tapiolan päiväkodissa toimitaan pienryhmissä, mikä mahdollistaa kasvattajille lasten tarkemman havainnoinnin ja lasten kuulemisen. Lasten havainnointi ja kuuleminen ovat merkittäviä seikkoja lasten toiveiden toteutumisen tai toteutumatta jäämisen kannalta. Kasvattajilla on keskeinen asema portinvartijoina, jotka avaavat tai sulkevat mahdollisuuksia lasten toiminnalle. Pienryhmissä toimiminen mahdollistaa yksittäistä lasta kohden enemmän leikkitilaa niin sisällä kuin ulkonakin. Kun kasvattajat kannustavat lapsia liikuntaleikkeihin ja itsekin lähtevät leikkeihin mukaan, innostuvat lapsetkin touhuamaan fyysisesti aktiivisemmin. Hyviä käytäntöjä on esimerkiksi ulkoilun aloittaminen tai lopettaminen liikuntaleikkiin ja kasvattajien ulkoilun aikana käynnistämät liikuntaleikit, joihin lapset voivat halutessaan osallistua. (Alderson 2009, 88; Soini & Sääkslahti 2017, 136; Turja & Vuorisalo 2017, 39.)

Päiväkodin toimintaympäristöt asettavat omat rajoitteensa liikuntakasvatukselle. Päiväkodin jumppasali on yhden ryhmän päivittäisessä käytössä. Tämä rajoittaa esimerkiksi telineradan jättämisen jumppasaliin koko päiväksi tai viikoksi, jolloin myös iltapainotteisesti hoidossa olevat lapset pääsisivät käymään jumppasalissa. Kasvattajilta vaaditaan siis joustavuutta ja kekseliäisyyttä pohdittaessa keinoja, joilla liikuntakasvatus saataisiin kaikkien lasten ulottuville. Ryhmiin tuotavat liikuntavälineet, pallot, hernepussit, vanteet, hyppynarut sekä käytävien lattioihin teipeillä tehtävät radat ja hyppyruudut voisivat olla yksi keino lisätä lasten fyysistä aktiivisuutta sekä liikunnan saavutettavuutta myös äärivuorojen lapsille.

Toimintaympäristöjen tarkastelu voi avata mahdollisuuksia lasten omatoimiselle liikkumiselle, varsinkin jos lasten saataville on annettu liikuntavälineitä. Kasvattajien ja lasten on yhdessä hyvä pohtia, mitkä ovat päiväkodin yhteiset säännöt liikkumisen suhteen. Turvallisuuden ylikorostaminen ja riskien ennakointi voidaan

nähdä jopa tietynlaisena epäluottamuksena lapsia kohtaan. Turhien kieltojen poistaminen ja kasvattajien kannustus liikkumiseen lisäävät osaltaan myös lasten aktiivisuutta. (Siippainen 2018, 147; Soini & Sääkslahti 2017, 137.)

Ystävät, sisarukset ja muut saman ikäiset lapset ovat tärkeitä liikuntaleikkikavereita. Lasta kannustavat fyysisesti aktiiviseen elämäntapaan muiden lasten läsnäolo, vertaistuki sekä ystävän hyväksyntä. Kasvattajien tulisikin huomioida, että aktiivinen osallistuminen yhteiseen vuorovaikutukseen muiden lasten kanssa rohkaisee myös vetäytyviä lapsia. Kasvattajien myönteinen kannustaminen ja liikumaan kehottaminen lisäävät lapsen fyysisen aktiivisuuden määrää päiväkotipäivän aikana. Ulkoiluhetken lopettaminen yhteiseen liikuntaleikkiin tai muutama ohjatun liikuntaleikin mahdollistaminen ulkoilun aikana ovat hyviä käytäntöjä, joilla lasten aktiivisuutta voidaan lisätä. (Soini & Sääkslahti 2017, 138.)

7.2 Ammatillinen kasvu ja varhaiskasvatuksen kehittämisen näkökulma

Kun mietin tutkimustuloksia tulevana varhaiskasvatuksen opettajana, aineistosta nousi esille muutamia tärkeitä seikkoja. Lasten kuuleminen ja päivittäinen kohtaaminen luo perustaa luottamukselliselle kasvattaja-lapsi suhteelle sekä synnyttää pysyvämpää kokemusta lapsen ajatusten, tunteiden ja mielipiteiden tärkeydestä. Lasten osallisuuden mahdollistaminen ei vaadi kasvattajalta suuria tekoja. Enemmänkin se vaatii omien asenteiden ja käyttäytymismallien tarkastelua sekä avoimuutta ja uskallusta lähteä kokeilemaan uudenlaista tapaa työskennellä.

Hyvin toimiva ja arvostava vuorovaikutus kasvattajan ja lapsen välillä voi parhaimmillaan tukea lapsen kehitystä ja edistää oppimista. Lasta arvostavassa ilmapiirissä lapsi tulee kuulluksi ja kokee, että hänen ajatuksensa, tunteensa ja mielipiteensä ovat tärkeitä. Jotta nämä seikat voisivat toteutua, on aikuisten annettava lapsille tilaa sekä oltava aidosti kiinnostuneita lasten viesteistä. Lasten osallisuuden mahdollistaminen on läsnä olevaa lapsen kohtaamista ja sensitiivistä vuorovaikutusta, aloitteiden ja mielipiteiden arvostamista ja kuulemista, sekä sanattomien viestien havainnoimista ja herkkää huomaamista. Kaikki lapset

eivät ole samassa tilanteessa siinä, kuinka laajasti he pystyvät itse tuottamaan verbaalista ja nonverbaalista kieltä. Kasvattajien tulisikin pohtia, kuinka lasten osallisuuden lähtökohtia ryhmässä voidaan tasoittaa, tukea ja tulkita näitä lasten viestejä tasapuolisesti sekä huomioida vähäisimmätkin merkityksenannot yhtä lailla kuin ääneen lausutut toiveet. (Helin, Kola-Torvinen & Tarkka 2018, 15; Salminen 2017, 163; Theis 2009, 348; Turja & Vuorisalo 2017, 48.)

Kasvattajat ovat suuressa roolissa lasten osallisuuden mahdollistajina. On todettu, että päiväkodit, joissa on enemmän resursseja ja ammattitaitoista henkilökuntaa onnistuvat lasten osallisuuden huomioimisessa paremmin. Kun kiireinen aikataulu, ajanpuute tai muut vaihtelevat tekijät eivät kuormita kasvattajia, voivat he kohdistaa kaiken aikansa lapsiin. (Siippainen 2018, 145; Soini & Sääkslahti 2017, 137.)

Kasvattajat kaipaavat johtajilta työssään henkilökunnan kannustamista, välittämistä ja ihmissuhteista huolehtimista. Hyvä varhaiskasvatuksen johtajuus toteutuu työyhteisöissä, joiden jäsenet kokevat merkityksellisyytensä asiantuntijatiimin jäsenenä ja päätöksentekoprosesseissa. Henkilöstön voimavarat otetaan tällöin mukaan opetuksen laadun ja organisaation pedagogisen perustehtävän kehittämistyöhön. (Hujala, Heikka & Halttunen 2017, 297, 298.) Hyvinvoivan työyhteisön vaikutus ulottuu lapsiin saakka. Kun työntekijät kokevat työnsä arvokkaaksi ja merkitykselliseksi, säteilee hyvä työnteenmotivaatio lapsiin saakka. Rohkaiseva ja kannustava ilmapiiri koko työyhteisössä siirtyy näkymään myös siinä, miten kasvattajat kohtaavat ja kannustavat lapsia esittämään ideoitaan ja toiveitaan.

Varhaiskasvatuksessa lasten toiveiden toteuttaminen voi olla kasvattajille melko helppoa ja yksinkertaistakin. Lasten toiveet eivät suinkaan ole mahdottomia toteuttaa. Lasten toiveiden kysyminen, lasten kuunteleminen sekä toiveiden ja ideoiden toteuttaminen voivat kuitenkin vaikuttaa suuresti lasten kokemukseen omasta itsestään, omista vaikuttamismahdollisuuksistaan sekä luoda tunnetta turvallisesta yhteisöön kuulumisesta ja osallisuudesta.

LÄHTEET

- Aarnos E. (2015). Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentointi. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola, Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uud. ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alderson P. (2009). Younger children's individual participation in 'all matters affecting the child.' In Book by B. Perry-Smith & N. Thomas (authors) A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice. London: Routledge.
Saataavilla 28.8.2019 <http://web.a.ebsco-host.com/anna.diak.fi:2048/ehost/ebookviewer/ebook/bmx-IYmtfXzI4OTc1OF9fQU41?sid=baaac60d-c0c7-42f2-881d-30ef3624c393@sessionmgr4006&vid=0&format=EB&rid=1>
- Brotherus A. & Kangas J. (2018). Leikkiympäristön haasteet ja rajoitukset lasten osallisuudelle. Teoksessa J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsen & J. Heikka (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2- Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry ja tekijät.
- Eerola-Pennanen P., Vuorisalo M. & Raittila R. (2017). Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.
- Eskola J. & Vastamäki J. (2015). Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola, Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uud. ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hakala J.T. (2015). Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola, Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uud. ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Heikka J., Kettukangas T., Fonsen E. & Vlasov J. (2018). Lapsen osallisuus ja varhaiskasvatuksen pedagoginen suunnittelu. Teoksessa J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsen & J. Heikka (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2- Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry ja tekijät.
- Helin E., Kola-Torvinen P. & Tarkka K. (2018). Osallisuus ja osallistuminen varhaiskasvatuksen perusteissa. Teoksessa J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsen & J. Heikka (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2- Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry ja tekijät.
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. (2009). Tutki ja kirjoita. 15., uud. p. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi S. & Hurme H. (2008). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Hujala E., Heikka J. & Halttunen L. (2017). Johtajuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Saatavilla 13.8.2019 <https://peda.net/opetussuunnitelma/ksops/vasu2019/vptsjt/3tm>
- Kangas J., Vlasov J., Fonsen E. & Heikka J. 2018. (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2- Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry ja tekijät.
- Karvonen P. (2002). Hyppää pois! Lapsen motoriiikan arviointi ja kehittäminen. Helsinki: Tammi.
- Karila K. (2013). Ammattilaissukupolvet varhaiskasvatuksen pedagogiikan toteuttajina ja kehittäjinä. Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Koivula M., Siippainen A. & Eerola-Pennanen P. (2017). Varhaiskasvatus valloittaa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

- Kova A-E. (2018). Lasten osallisuuden toteutuminen avoimen varhaiskasvatuksen ulkoiluleikkikoulussa. (Pro Gradu-tutkielma, Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.)
- Kronqvist E-L. (2017). Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kränzl-Nagl R. & Zartler U. (2009). Children's participation on school and community. European perspectives. In Book by B. Perry-Smith & N. Thomas (authors) A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice. London: Routledge. Saatavilla 28.8.2019 <http://web.a.ebsco-host.com/anna.diak.fi:2048/ehost/ebookviewer/ebook/bmx-IYmtfXzl4OTc1OF9fQU41?sid=baaac60d-c0c7-42f2-881d-30ef3624c393@sessionmgr4006&vid=0&format=EB&rid=1>
- Lansdown G. (2009). The realisation of children's participation rights: critical reflections. In Book by B. Perry-Smith & N. Thomas (authors) A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice. London: Routledge. Saatavilla 28.8.2019 <http://web.a.ebsco-host.com/anna.diak.fi:2048/ehost/ebookviewer/ebook/bmx-IYmtfXzl4OTc1OF9fQU41?sid=baaac60d-c0c7-42f2-881d-30ef3624c393@sessionmgr4006&vid=0&format=EB&rid=1>
- Nurmi J-E., Ahonen T., Lyytinen H., Lyytinen P., Pulkkinen L. & Ruoppila I. (2015). Ihmisen psykologinen kehitys. 6. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saatavilla 30.7.2019 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Tieteelliset perusteet varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksille. Saatavilla 30.7.2019 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75406>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset.

Saatavilla 30.7.2019 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75405>

Parikka-Nihti M. & Suomela L. (2014). Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Juva: PS-Kustannus.

L731/1999. Perustuslaki. Saatavilla 30.7.2019

<https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1999/19990731>

Pulli E. (2013). Lupa liikkua. Liikuntaleikkejä ja tuokioita varhaiskasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus.

Pönkkö A. & Sääkslahti A. (2017). Liikkuva lapsi. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Raittila R. (2008). Retkellä. Lasten ja nuorten kaupunkiympäristön kohtaaminen. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Raittila R. (2017). Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Raittila R. & Siippainen A. (2017). Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen, P. Eerola-Pennanen. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

Roos P., Nurhonen L. & Viitanen E. (2018). Lasten ja aikuisten yhteisellä osallisuuden polulla. Teoksessa J. Kangas, J. Vlasov, E. Fonsen & J. Heikka (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2- Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry ja tekijät.

Salminen J. (2017). Kasvattaja lasten kehityksen ja oppimisen tukijana. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen, P. Eerola-Pennanen. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

Soini A. & Sääkslahti A. (2017). Fyysinen aktiivisuus lapsen kasvun ja kehityksen tukena. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen, P. Eerola-Pennanen. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista,

- osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.
- Sumujärvi S. (2006). Tutkimus Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen ydinprosessin arviointikohteesta ”Lapsi ilmaisee toiveitaan” (Pro Gradu- tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Varhaiskasvatuksen laitos.) Saatavilla https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18205/URN_NBN_fi_jyu-200761.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Siippainen A. (2018). Sukupolvisuhteet, hallinta ja subjektifikaatio: etnografinen tutkimus lasten ja aikuisten suhteista vuorohoito-päiväkodissa. (Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto)
- Suomen luonnonsuojeluliitto. Luonto lapsen voimavarana. Saatavilla 28.1.2019. <https://www.sll.fi/mita-me-teemme/kestava-elamantapa/askeliateenpain/koulumetsat/>
- Sääkslahti A. (2018). Liikunta varhaiskasvatuksessa. 2. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Tapiolan päiväkodin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma 2018-2019. Saatavilla 30.7.2019 https://www.jyvaskyla.fi/sites/default/files/atoms/files/toimintasuunnitelma_208-2019_tapiola.pdf
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Eriarvoisuus. Hyvinvointi. Osallisuus. Saatavilla 30.7.2017 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessi. Lasten osallisuus. Saatavilla 30.7.2019 <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>
- Theis J. (2009). Children as active citizens. An agenda for children’s civil rights and civil engagement. In Book by B. Perry-Smith & N. Thomas (authors) A Handbook of Children and Young People’s Participation: Perspectives from Theory and Practice. London: Routledge. Saatavilla 28.8.2019 <http://web.a.ebsco-host.com/anna.diak.fi:2048/ehost/ebookviewer/ebook/bmx-IYmtfXzI4OTc1OF9fQU41?sid=baaac60d-c0c7-42f2-881d-30ef3624c393@sessionmgr4006&vid=0&format=EB&rid=1>

- Tuomi J. & Sarajärvi A. (2003). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tekijät ja Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi J. & Sarajärvi A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. EU: Tekijät ja Kustannusosakeyhtiö Tammi. Uudistettu laitos.
- Turja L. (2017). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Turja L. & Vuorisalo M. (2017). Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen, P. Eerola- Pennanen. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.
- Vastamäki J. (2015). Kyselylomaketutkimus: Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola, Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli R. (2015). Parivertailu aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola, Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uud. ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Unicef. Saatavilla 30.7.2019
<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

LIITE 1. HAASTATTELURUNKO

1. Millaista liikuntaa/ jumppaa päiväkodissa on?
2. Mitä mieltä olet jumpasta? Retkistä? Pihaleikeistä?
Talvella esim. luistelusta?
3. Mitä teette, kun olette salissa?
4. Mitä teette kun olette retkillä?

5. Mitä haluaisit kaikista eniten päiväkodissa tehdä?
6. Haluaisitko, että päiväkodissa olisi jotain jumppavälineitä/ liikuntavälineitä?

LIITE 2. VANHEMPIEN SUOSTUMUS HAASTATTE- LUIHIN

Hei,

Opiskelen Pieksämäellä Diakonia ammattikorkeakoulussa Sosionomi (AMK)+ varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus tutkintoa.

Opinnäytetyöni käsittelee lasten osallisuutta ja pyrin työssäni keräämään tietoa siitä, millaista liikuntaa lapset toivoisivat päiväkodissa olevan sekä myös millaisia ideoita ja toiveita heillä on päiväkodissa tapahtuvalle ohjatulle ja vapaalle liikunnalle. Tutkimuksen tuloksilla voidaan vaikuttaa lasten arkeen päiväkodissa.

Tutkimus toteutetaan haastattelemalla lapsia päiväkotipäivän aikana päiväkodin tiloissa. Haastattelumateriaalia käsitellään opinnäytetyössä niin, että lapsia ei voida tekstistä tunnistaa. Haastattelunauhoitukset tyhjennetään työn valmistuttua.

Kysymyksiä haastattelua koskien voi lähettää minulle sähköpostilla osoitteeseen z34895@student.diak.fi

Jos haluat antaa suostumuksesi lapsesi haastatteluun, allekirjoitathan ja palautat tämän lomakkeen lapsesi päiväkotiryhmän henkilökunnalle.

Kiitos yhteistyöstä.

Ystävällisin terveisin, Essi Virkamäki

Annan luvan haastatella lastani

Allekirjoitus ja nimenselvennys